

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗАВДАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

*старший науковий співробітник, кандидат педагогічних наук
Л.М. Петренко, Інститут професійно-технічної освіти
Академії педагогічних наук України, м. Київ*

Впродовж багатьох років традиційне управління професійно-технічними навчальними закладами здійснювалось в умовах жорсткого державного замовлення та одноманітності професійно-технічних навчальних систем і майже не відрізнялось від механізмів управління в країні в силу його централізації, жорсткої системи підпорядкування, строгого контролю і звітності. Нині з метою удосконалення і демократизації форм управління цією сферою освіти здійснено перехід до децентралізації, розширилось коло повноважень регіональних органів управління і керівників навчальних закладів. В європейських країнах децентралізація вважається «найбільш очевидним і надійним засобом перенесення політичних дебатів про якість освіти на нижчі щаблі освітньої системи», адже «рішення повинні мати право приймати безпосередньо ті, кого торкаються їх наслідки» [1]. Очевидно, в Україні виникла необхідність розробки педагогічних основ регіонального управління професійно-технічними навчальними закладами як інноваційного процесу, зокрема, визначення функціональних завдань регіонального управління професійно-технічними навчальними закладами.

Суть поняття «функціональний» розуміють як «викликаний функціонуванням чогось, що залежить від діяльності, а не від структури» (С.І. Ожегов). У нашому дослідженні йдеться про функціонування професійно-технічних навчальних закладів у нових умовах [2], коли суттєвих змін зазнає сама система професійно-технічної освіти – відбувається її перехід на новий рівень розвитку. Її діяльність у цілому набуває інноваційного характеру. Тому базовим функціональним завданням регіонального управління слід визначити розробку довготермінових стратегій (стратегії розвитку, конкурентних, геополітичних стратегій тощо) в регіоні. Йдеться про «аналіз і «маркування» ймовірних «траєкторій» розвитку ситуації (перспективних сценаріїв)» [3] в регіоні, в яких діяльність професійно-технічних навчальних закладів буде органічно поєднуватися з діяльністю всієї інфраструктури регіону і спрямовуватись на одержання суб'єктивно нового (для кожного конкретного колективу ПТНЗ) результату. Цей вид діяльності (за визначенням) віднесений до продуктивної і в такому разі «виникає необхідність її організації, тобто застосування методології» («учіння про організацію діяльності» як цілеспрямованої активності людини) [4,с.6]. Відповідно до цього визначення О.М. Новіков розглядає зміст поняття «організація» як: 1) внутрішню упорядкованість, узгодженість більш чи менш диференційованих і автономних частин цілого, що зумовлено його будовою; 2) сукупність процесів або дій, які ведуть до

утворення і вдосконалення взаємозв'язків між частинами цілого; 3) об'єднання людей, які разом реалізують певну програму або мету і при цьому діють на підставі визначених процедур і правил [4,с.7]. Згідно з цим положенням термін «організація» у нашому дослідженні ми використовуємо в першому і другому значенні, тобто як процес (друге значення) і як результат (перше значення). Таким чином, діяльність професійно-технічних навчальних закладів у регіоні є цілеспрямованим процесом, яким треба управляти.

Мета управління має орієнтуватися на упорядкування “зв'язків-відносин” з позицій управлінської технології, а не з позицій реалізації посадового функціоналу. На жаль, саме з позицій реалізації посадового функціоналу здійснюється управління більшістю навчальних закладів. Це, з точки зору економіки, високозатратний, малоефективний екстенсивний підхід. В.С. Пікельна підкреслює, що проблема упорядкування “зв'язків-відносин” на основі управлінської технології розроблена в науці незначною мірою. Теорія і практика управління різними навчальними закладами ілюструють багаточисельними прикладами справедливості її тези: “Якщо врахувати розуміння мети як “результату в ідеалі”, то більшість керівників навчальних закладів навіть не уявляють, до якого “ідеалу” в управлінні вони прагнуть (плутаючи його з ідеалом в результатах навчання і виховання)” [5, с.59]. Мета виявляє інтегративну функцію: вона визначає «спосіб інтеграції різних дій людини в певну послідовність чи систему» і проект дій, що відображає «характер і системну впорядкованість різних актів і операцій» [6, с.136]. Вважаємо доречним зауважити, що мета управління конкретним професійно-технічним училищем повинна відображати мету розвитку всієї системи професійної освіти і навчання в регіоні. Тому на разі моделювання такої системи в кожному регіоні, що слід розглядати як інше функціональне завдання регіонального управління професійно-технічними навчальними закладами. Нова модель управління має бути переведена у стан інноваційного розвитку. Йдеться про «впровадження принципово нового інженерного рішення, чергового наукомісткого продукту, нової технології». Тобто, «базу (якщо не ключову умову) інноваційного розвитку» складає «активна наукова, винахідницька і новаторська діяльність» [3]. Безумовно, модель повинна розроблятися на науковій основі і нести як ознаки загальної регіональної системи професійної освіти і навчання, так і свої власні, “специфічні” для кожного окремого професійно-технічного навчального закладу, що впливають на характер завдань і зміст його діяльності.

Варто зауважити, що розробка моделі достатньо складна процедура. Вона не може бути просто скопійована з моделі іншого регіону. Інноваційна модель потребує не тільки вивчення стану регіонального середовища, глибокого аналізу ситуацій в ньому, але й «повинна задовольняти низку специфічних умов». Насамперед, при її проектуванні особливий інтерес має становити «ні абстраговані від «суб'єкта діяльності» (людини традиційні управлінські й організаційні формалізми, ні власно інноваційні продукти

(винаходи, відкриття, технології і т.ін.), а той характер і елементи людської діяльності в результаті яких має місце «інноваційний розвиток» [3]. Як зазначалось вище, людська діяльність носить цілеспрямований характер і тому розробка цілей є наступним функціональним завданням регіонального управління професійно-технічним навчальним закладом. Поняття «мета» і «ціль» не тотожні. Напротивагу меті ціль – це те, чого прагнуть досягти, це кінцевий результат діяльності, тому «влучити в ціль – у переносному значенні означає одержати точний, конкретний і передбачуваний, запланований результат» [6,с.137].

Загально визнано, що відсутність умінь у керівників навчальних закладів розробляти систему цілей є основною причиною низької результативності в управлінні педагогічними колективами. Визначення цілей управління навчальними закладами має свої особливості, які полягають у тому, що керівник має встановити “зв’язки-відношення” між всіма учасниками колективної педагогічної діяльності, за рахунок чого повинні створюватися необхідні умови для досягнення мети. Таким чином, із загальних цілей навчального закладу з’ясовується зміст діяльності всього колективу, що визначає загальну структуру навчального закладу. На практиці ж цілі визначаються відповідно до напрямів діяльності окремих структурних підрозділів і узгоджуються із посадовими обов’язками (функціями) їх керівників.

Відтак, *функціональними завданнями регіонального управління професійно-технічними навчальними закладами на сучасному етапі реформування вітчизняної освітньої системи слід вважати:* моделювання професійної освіти і навчання в регіоні з урахуванням його специфіки; визначення мети і цілей управління нею, які відобразатимуть кінцевий результат діяльності; розробку довготермінових стратегій її розвитку, в яких діяльність навчальних закладів буде органічно поєднуватися з діяльністю всієї інфраструктури регіону і спрямовуватись на одержання суб’єктивно нового результату.

Література

1. Гриневич Л.М. Тенденції: дис... канд. пед. наук: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Л.М. Гриневич. - К., 2005. – 20 с.
2. Петренко Л.М. Чинники впливу на організацію професійної освіти в Україні в умовах глобалізації / Л.М. Петренко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: науково-теоретичний збірник. – Переяслав-Хмельницький, 2009. – С. 118 – 123.
3. Малюта А.Н. Топология инновационного развития. Элементарный инновационный цикл [Электронный ресурс] / А.Н. Малюта // ИНСИ: СИ-UA/ - Режим доступа: http://insi.org.ua/metod/CA_InnovCycle.htm
4. Новиков А.М. Методология учебной деятельности. – М.: Издательство «Эгвес», 2005. - 176 с.
5. Пикельна В.С. Управління школою: У 2 ч. / В.С. Пикельна. – Х.: Вид. гр. “Основа”, 2004. – Ч.1. – (Б-ка ж. “Управління школою”; Вип. 6 (18)). – 112 с.
6. Малафіїк І.В. Дидактика: Навчальний посібник / Малафіїк І.В. – К.: Кондор, 2005. – 398с.